

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Aan de leden van de commissie Leefbaarheid en
Bereikbaarheid

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 14071
E-Mail www.leiden.nl/contact
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 25 november 2025
Ons kenmerk Z/25/3918900
Onderwerp Toelichting InvesteringsProgramma Parken

Contactpersoon V. Loeffen

Beste leden van de commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid,

Leiden is een prachtige stad om in te wonen, te werken en te recreëren. Samen met u heeft het college de afgelopen jaren mooi stappen gezet op de ambitie om Leiden klimaatbestendig, biodivers en zichtbaar groener te maken. Vanuit het programma Leiden biodivers en klimaatbestendig wordt gewerkt aan vele nieuwe projecten, maar tegelijkertijd gaan we ook zorgvuldig om met het groen wat er al is. Zoals in de vele prachtige, en soms ook zeer oude parken die onze stad rijk is. Met deze brief informeer ik u graag over de manier waarop we deze bestuursperiode extra zorg hebben besteed aan onze Leidse parken.

Leiden is een dichtbebouwde stad die alleen maar drukker wordt. De parken in Leiden zijn, als onderdeel van het Groen-blauw raamwerk, van cruciaal belang voor leefbaarheid, recreatie, gezondheid, biodiversiteit en het klimaat. Ze bieden plekken om te bewegen, ontmoeten en ontspannen, terwijl ze bijdragen aan verkoeling, waterberging en het vergroten van de biodiversiteit in de stad. Meerdere parken, zoals bijvoorbeeld het Van der Werfpark, de Leidse Hout, de Burcht en het Plantsoen, zijn ook cultureel en historisch waardevol, en verbinden het verleden met de hedendaagse stad. En recent heeft ook Polderpark Cronesteijn de monumentale status gekregen. Met het Singelpark en het Panorama Park laten we als Leiden zien dat we ruimte blijven maken voor kwaliteit, gezondheid en sociale cohesie, groen en verkoeling in onze parken. En dat we dat samendoen met onze inwoners, zoals bijvoorbeeld met de vele vrijwilligers van het Singelpark, met de betrokkenen bij het polderpark Cronesteijn en de Leidse Hout, het stadsteam van het

Bij groot onderhoud wordt het bestaande beheerplan geactualiseerd en is er aandacht voor een gevarieerd inrichting waar mensen, planten en dieren een goede plek krijgen. Zo versterken we de biodiversiteit. Afhankelijk van de behoefte en waar het park ligt wordt er meer ruimte gemaakt voor sporten en spelen. Wandelen, rustig op een bankje zitten of picknicken op een grasveld, dit alles krijgt in vrijwel alle parken een plek, net als de afwisseling tussen drukke en stillere plekken. We zien in de Leidse parken dat stadsnatuur en de 7 leefgebieden heel goed samengaan met het gebruik door veel inwoners.

PanoramaPark en met alle contactpersonen en vrijwilligers in de andere Leidse parken.

Via de begroting stelt u als raad met de begrotingspost IP Parken jaarlijks een bedrag aan het college ter beschikking voor groot onderhoud en renovatie in de Leidse parken. Uitgangspunt hierbij is dat er in elk park ongeveer 1 keer per 25 jaar groot onderhoud plaatsvindt. Via de gebruikelijke P&C cyclus wordt u met regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de besteding van deze begrotingspost. In deze brief zult u lezen dat we in veel parken in de stad aan het werk zijn samen met veel betrokken Leidenaren.

Waar zijn we aan de slag

Globaal gesproken starten we elk jaar in een nieuw park de voorbereiding van groot onderhoud. Verderop in deze brief leest u meer over de werkwijze en hoe we de keuze daarvoor maken. Maar allereerst neem ik u mee naar de parken waar we als gemeente nu aan de slag zijn met groot onderhoud of de voorbereiding daarvan.

Polderpark Cronesteijn is een bijzonder project in dit lijstje. In 2019 is een nieuw beheerplan opgesteld, wat in meerdere fasen wordt uitgevoerd. Het park wordt telkens mooier en interessanter voor haar bezoekers, maar zeker ook voor dieren en planten. In 2022 is ondermeer de paddenpoel gegraven en zijn meerdere natuurvriendelijke oevers aangelegd. In het Reigersbos is een bosvak omgevormd naar een bijenbiotoop met boomgaard. En in 2024 is de eerste fase van groot onderhoud in de moerastuin uitgevoerd. Tot en met 2029 voeren we daar nog verschillende maatregelen uit en besteden we extra aandacht aan het maaibeheer. Afgelopen winter is de eerste fase van groot onderhoud uitgevoerd aan de houtkade, de houtsingels en de parkbosjes uitgevoerd. In de houtsingels en parkbosjes is een gevarieerd beeld ontstaan met voldoende ruimte voor de struiklaag. Op stobbe teruggezette bomen lopen weer goed uit. Op het deel van de houtkade waar de wilgen, elzen en essen op stobbe zijn teruggezet, zijn deze in het voorjaar goed uitgelopen en is het gewenste beeld van hakhout goed zichtbaar. Het verwijderen van andere soorten heeft het historische beeld versterkt en maakt van de houtkade weer een mooi geheel. In 2027 en 2029 voeren we de resterende werkzaamheden uit.

Tijdens dit project is de gewoonte ontstaan om in het najaar voor iedereen die geïnteresseerd is een excursie te organiseren. Daar sluit vanuit de gemeente de projectleider, de afdeling Beheer en de stadsecoloog bij aan. Al drie jaar op rij hebben we zo'n 40-80 mensen op die manier meegenomen door Cronesteijn. In 2026 organiseren we zo'n excursie in het voorjaar. Gemeenteraadsleden zijn van harte welkom om hierbij aan te sluiten.

Figuur 1. Een viertal foto's uit Polderpark Cronesteijn:

De paddenpoel: aangelegd in 2023, wordt inmiddels volop bewoond door kikkers en padden en er zijn waarnemingen van verschillende soorten libellen als steenrode heidelibel, gewone oeverlibel en lantaarntje;
De Moerastuin: eerste fase van groot onderhoud is uitgevoerd met gericht ecologisch beheer; de variatie aan planten weer begint toe te nemen, passend bij dit ecosysteem en daarmee behoorlijk uniek in Leiden;
De Houtkade achter het Landgoedbos: wilgen, essen en elzen zijn teruggezet op stobbes en het cultuurhistorische hakhout in ere is hersteld;
En op de laatste foto **de Houtkade** enkele maanden na de werkzaamheden.

In 2024 is de gemeente gestart in het **Hooghkamerpark**, een wijkpark in Zuid-west grenzend aan het Korte-Vlietpark. In de periode najaar 2024 – voorjaar 2025 is, met input vanuit participatie in de wijk, het voorlopig ontwerp van het Hooghkamerpark opgesteld en gepresenteerd. Inmiddels zijn positieve reacties opgehaald in de wijk en via Doemee, en kan het definitieve ontwerp vanaf het voorjaar van 2026 worden uitgevoerd. De uitvoering gebeurt gefaseerd, rekening houdend met de natuurwaarden en zodat het park niet hoeft te worden afgesloten voor de mensen uit de wijk.

Zowel het Hooghkamerpark als ook het Korte Vlietpark zijn direct onderdeel van het PanoramaPark. Ontwerp en uitvoering van maatregelen in deze parken worden vanaf nu direct gekoppeld aan de ambities en het doorlopend (ruimtelijk) beeld van het PanoramaPark. Dat betekent dat met het groot onderhoud in deze parken al concreet invulling wordt gegeven aan het

PanoramaPark. De komende jaren zullen de ideeën en ontwerpen van het PanoramaPark in alle parken langs het langgerekte park worden meegenomen.

In het **wijkpark Merenwijk** worden een aantal duurzame en inheemse boomsoorten geplant, zodat er een robuust en duurzaam boombestand ontstaat. In samenwerking met de collega's van Stedelijk Beheer gaan we in het park ook flink aan de slag met het verwijderen van allerlei opschot en het uitvoeren van dunningswerkzaamheden volgens beheerplan. Dit wordt gecombineerd met de aanleg van natuurvriendelijke oevers aan buitenrand van het park (een maatregel uit het Uitvoeringsprogramma Leiden biodivers en klimaatbestendig). De plannen zijn gepresenteerd aan de bewoners en goed ontvangen. En er is afgestemd met de betrokken vrijwilligers en de Bomenbond.

Figuur 2. Participatie in wijkpark Merenwijk en het Hooghkamerpark, waar de eerste bosuilenkast al is geplaatst

Vanaf de zomer 2025 worden de voorbereidingen getroffen voor groot onderhoud in het **park Roomburg, Korte Vlietpark fase 2** (ter hoogte van de nieuwe scholenlocatie) en in het **Stevenspark**.

Recent opgeknapte parken

In 2022 en 2023 hebben het **Korte Vlietpark fase 1**, het **Beethovenpark**, het **Van der Werfpark** en het **Bos van Bosman** via groot onderhoud een mooie opknapbeurt gekregen. In alle vier de parken is veel geïnvesteerd in participatie en zijn wensen van inwoners zoveel mogelijk meegenomen. Gemeente en inwoners waren het niet altijd helemaal met elkaar eens, bijvoorbeeld in het Bos van Bosman, maar uiteindelijk kwamen er altijd oplossingen en zien we dat de parken zich na het groot onderhoud goed ontwikkelen, en goed worden bezocht. In het Korte Vlietpark zien we veel bezoekers die picknicken of sporten op de grasvelden aan het water of een wandeling maken aan zowel de Leidse als aan de Voorschotense kant van het Korte Vlietkanaal.

Figuur 3. Foto's uit het Beethovenpark, het Korte Vlietpark en het Bos van Bosman

Het Van Der Werfpark met de klassieke inrichting met oude bomen, plantvakken en grasvelden in combinatie met het intensief gebruik in de Binnenstad, vraagt ook na de renovatie nog steeds om extra aandacht. Het gras ligt er momenteel redelijk goed bij, mede dankzij de intensieve zorg vanuit de gemeente. In oktober 2025 is er opnieuw een schouw geweest samen met de omwonenden, vrijwilligers die met Beheer en Samen aan de Slag een deel van het onderhoud in de plantvakken doen. In de plantvakken zal de komende periode extra worden ingeboet met nieuw plantmateriaal en er wordt samen met de vrijwilligers gezocht naar een betere afscherming van deze plantvakken, bijvoorbeeld met boomstammen. Het plantvak rondom het standbeeld van Burg. Van der Werf wordt weer onderhouden door de gemeente.

Mede dankzij de extra zorg van deze vrijwilligers en het intensief beheer van het gras door de gemeente zien we dat er stap voor stap meer en duurzamer groen komt in het park.

Werkwijze programmering samen met het Platform Leidse Parken

In 2022 hebben de contactpersonen van alle Leidse parken elkaar opgezocht in het Platform Leidse Parken (PLP). Samen met het platform heeft de gemeente een nieuwe werkwijze opgezet om binnen de begrotingspost IP Parken beter te programmeren en daarbij input vanuit de stad en het PLP te betrekken. Deze werkwijze is in 2025 inmiddels voor de derde keer toegepast en bestaat uit de volgende stappen:

- **Evaluatie van 3-4 parken:** op basis van een overzicht van de gemeente van alle parken wordt bekeken welke parken aan de beurt zijn voor groot onderhoud. Daarmee gaat de gemeente in gesprek met het Platform Leidse Parken en komen we gezamenlijk tot een voorstel van 4 tot 5 parken waar een goede evaluatie gewenst is. Er wordt informatie verzameld en een veldbezoek georganiseerd door de gemeente samen met de betrokken contactpersonen. Bij de veldbezoeken wordt een standaard vragenlijst gebruikt, wat een goed beeld oplevert van de staat van onderhoud in het betreffende park. De gezamenlijke veldbezoeken hebben de afgelopen drie jaar steeds geleid tot een gedragen voorstel waar groot onderhoud (het meest) noodzakelijk was.

Figuur 4. De vragen die centraal staan bij de evaluaties en de input vanuit een van de parken

- **Besluitvorming voor groot onderhoud:** de wethouder wordt elk kwartaal geïnformeerd over de voortgang en de programmering van de begrotingspost IP Parken. Eind tweede kwartaal krijgt hij vanuit de evaluaties een voorstel voor de volgende projecten voor groot onderhoud. Met zijn akkoord start daarna de voorbereiding op de projectmatige uitvoering van dit groot onderhoud.
- **Start project:** Vervolgens wordt het project gestart met een startopdracht, een projectplan, het opstellen of actualiseren van het beheerplan en de participatie. Via een voorlopig en een definitief ontwerp wordt uiteindelijk de uitvoering voorbereid.

Wat gebeurt er wanneer er geen groot onderhoud nodig blijkt

De planmatige werkwijze heeft de afgelopen periode ook laten zien dat de standaard regel van “elke 25 jaar grootschalig onderhoud” niet altijd opgaat. In 2024 bleek dat er op twee locaties, **Park Matilo** en **de Burcht**, geen grootschalig onderhoud nodig was, maar wel enkele verbeteringen. Werkzaamheden waar Beheer in de dagelijks routine niet aan toe komt en die qua karakter prima passen binnen de doelstellingen van het investeringsbudget IP Parken. Daarom is ervoor gekozen om een beperkt bedrag uit het investeringsbudget over te hevelen naar Beheer. In 2024 zijn daarvan maatregelen uitgevoerd op de Burcht en is het knuppelpad in park Matilo vervangen. In 2025 wordt er wordt gekeken naar enkele verbeteringen in onderdelen van het Singelpark.

Figuur 5. het nieuwe knuppelpad in park Matilo, sfeerbeeld van de Leidse Hout en het beheerplan

Verder is in 2025 ook de **Leidse Hout** geëvalueerd, een park met een monumentale status. Vanwege die monumentale status moet het beheerplan voor de Leidse Hout geactualiseerd worden. Op dit moment is er niet direct aanleiding voor groot onderhoud.

Graag spreek ik hierbij mij dank uit voor uw vertrouwen en de middelen die u jaarlijks beschikbaar stelt voor de investeringen in onze parken. Ik hoop dat u met mij enthousiast bent over alle resultaten en over de manier waarop we dit, samen met de stad en in alle delen van de stad, tot uitvoering brengen.

Hoogachtend,

A.M. North